

Publicatie toegestaan,
mits met duidelijke bronvermelding.

Nota No 89

ONDERZOEK NAAR DE BEREKENING VAN DE BIJDRAGE VAN DE LANDBOUW
TOT HET NATIONALE INKOMEN IN 1938 EN 1949

§ 1. Inleiding

Bijlage 6 van het Advies van de Sociaal-Economische Raad inzake de in de naaste toekomst te voeren loon- en prijspolitiek bevatte enkele gegevens over de verdeling van ons nationale inkomen. Betreffende de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen werden o.m. voor 1938 de volgende cijfers gepubliceerd.

	(x mln gld.)
Landbouw, totale bijdrage ^{x)}	328
waarvan: Lonen en salarissen (incl. sociale lasten)	150
Aandeel van de ondernemers	178

Men heeft uit deze cijfers de volgende conclusie getrokken: Indien men er van uitgaat, dat de post rente in het aandeel van de ondernemers in de orde van grootte van 20-30 mln gld. heeft gelegen, bedraagt het aandeel van de arbeiders en van de boeren ongeveer hetzelfde. Het aantal boeren in 1938 (incl. medewerkende gezinsleden) was ruwweg tweemaal zo groot als het aantal arbeiders, m.a.w. dooreengenomen heeft een boer in 1938 - per werkend gezinslid gerekend - slechts de helft verdiend van dat wat een arbeider verdiende. Daar men het gevoel had, dat dit in strijd met de werkelijkheid was, heeft men zich afgevraagd, of de berekening van het C.B.S. over de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen in 1938 wel juist was.

Het L.E.I. heeft de gehele opzet en berekening van de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen, zoals door het C.B.S. voor 1938 en 1949 verricht, minutieus onderzocht. Hierbij zat enerzijds de bedoeling voor om de berekening voor 1938 te verifiëren en anderzijds om meer in het algemeen na te gaan, of er voor de toekomst nog verbeteringen kunnen worden aangebracht in de berekeningsmethode, welke het C.B.S. tot dusver heeft gevolgd. Bovendien heeft het L.E.I. de berekening van 1938, voor zover mogelijk, onafhankelijk van het C.B.S. met eigen gegevens uitgevoerd. Het resultaat van één en ander volgt in deze nota (zie § 4 e.v.).

^{x)} Exclusief netto-pacht, doch inclusief rente.

214762

§ 2. Het nationale inkomen als uitvloeisel van de Nationale Jaarrekeningen

Vóór de oorlog werd het nationale inkomen van ons land op tweeërlei wijze berekend, nl. volgens de zgn. subjectieve en volgens de zgn. objectieve methode. Voor de uitleg van deze beide methoden verwijzen wij naar onze Nota No 52 "De betekenis van de gegevens betreffende het nationale inkomen voor de beloning van de productiefactoren in de landbouw in vergelijking met de beloning van die in de industrie".

Na de oorlog heeft het C.B.S. het nationale inkomen niet meer volgens de subjectieve methode berekend, dit als gevolg van achterstand in de belastinggegevens. Het zag er trouwens geheel van af om berekeningen over het nationale inkomen als einddoel voor zich zelf op te stellen. De cijfers, welke vóór de oorlog bij de objectieve methode werden gebruikt, kwamen nl. reeds uit anderen hoofde ter beschikking. Hierover een weinig nader.

In het economische leven vindt voortdurend een groot aantal transacties plaats, ruiltransacties van goederen of diensten tegen andere goederen of diensten of tegen geld. Tot voor kort werden van de veelheid van ruiltransacties, welke tezamen het economische "verkeer" uitmaken, slechts incidenteel en ongecoördineerd statistieken opgezet. In de loop van de tijd kwam evenwel de wens naar voren om van het economische verkeer, dat ontelbare transacties omvat, een alomvattend overzicht samen te stellen. Men heeft dit bereikt met het opstellen van Nationale Jaarrekeningen^{x)}.

In de Nationale Jaarrekeningen worden de transacties in de eerste plaats ingedeeld naar de herkomst en bestemming er van. Om de transacties volgens dit criterium in te delen, is het nodig de economische functies van de personen en lichamen, welke de basis van het Nederlandse economische leven vormen, in een niet te groot aantal groepen in te delen. Deze groepen, sectoren genoemd, zijn de volgende:

- Bedrijven
- Banken
- Verzekeringsfondsen
- Overheid
- Verbruikers
- Buitenland

Het stelsel van de Nationale Jaarrekeningen heeft met de bedrijfsboekhouding (dubbele boekhouding) gemeen, dat het sluitend is, d.w.z. iedere post op één der rekeningen vindt op een andere of op dezelfde rekening een tegenpost. Anders gezegd: wat de ene sector verlaat, wordt door een andere opgenomen. Het gebruik van de boekhoudkundige vorm heeft het voordeel, dat deze ook voor niet-statistici begrijpelijk is, terwijl de boekhoudkundige werkwijze door zijn strenge systematiek waarborgen biedt, dat geen transacties over het hoofd worden gezien.

Voor ons doel interesseert ons de sector Bedrijven het meest, daar de landbouw hiervan deel uitmaakt. Voor iedere bedrijfsklasse (o.a. de landbouw) worden in de Nationale Jaarrekeningen geconsolideerde exploitatierekeningen samengesteld,

---

^{x)} Vóór de oorlog stonden de Nationale Jaarrekeningen bekend onder de naam: Statistieken van de Nationale Boekhouding.

welke als uitgangspunt de welbekende "formule" hebben: productiewaarde minus waarde van het verbruik^{x)} = toegevoegde waarde of in de boekhoudkundige vorm:

<u>Lasten</u>		<u>Baten</u>	
Verbruik	- - -	Productie	- - -
Toegevoegde waarde	- - -		
Totaal lasten	- - -	Totaal baten	- - -

De post toegevoegde waarde - hierboven genoemd - omvat voor de landbouw de bijdrage van deze bedrijfsklasse tot het nationale inkomen, de pacht^{xx)}, de afschrijvingen en algemene onkosten. Zodoende is het dus mogelijk uit de gegevens, welke de Nationale Jaarrekeningen verstrekken, het nationale inkomen af te leiden. De wijze, waarop aldus het nationale inkomen wordt berekend, stemt overeen met de objectieve methode van vóór de oorlog.

§ 3. Wijze van berekening van de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen

Uitgangspunt voor de berekening is de bruto-waarde van de agrarische productie. Van de akkerbouw is deze gebaseerd op de zgn. oogstramingen, welke door het C.B.S. ieder jaar worden verricht^{xxx)}. De betrokken gegevens worden met behulp van prijsgegevens tot waardecijfers herleid. De prijzen voor deze berekeningen worden voor het merendeel ontleend aan de prijzenstatistieken van het C.B.S. De calculatie van de waarde van de akkerbouwproductie geschiedde in 1938 langs dezelfde lijnen als in 1949.

De waardebepaling van de veeteeltproductie steunt tegenwoordig, voor zover het de slachtingen betreft, op de opgaven door de dienst van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid aan het C.B.S. verstrekt en op gegevens van het Bedrijfschap voor Vee en Vloes. De waardenmutaties in de veestapel, welke hetzij als positieve, hetzij als negatieve productie worden

x) Bedoeld is uiteraard het verbruik van de bedrijfsklasse ten behoeve van de productie.

xx) Vóór de oorlog werd de pacht opgenomen onder de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen. Tegenwoordig wordt de pacht, welke een onderdeel van de door de landbouw aan het nationale product toegevoegde waarde vormt, in het nationale inkomen opgevoerd onder het hoofd exploitatie van onroerende goederen.

xxx) Wanneer de opgaven, welke in de oogstraming worden verwerkt, te laag mochten zijn, dan maakt dit voor de berekening van het nationale inkomen geen verschil uit. Een deel van de producten wordt nl. vervoerd aan het vee. En het C.B.S. berekent de door de landbouw verbruikte grondstoffen uit de eigen bedrijfstak (zie verderop) steeds door na te gaan, welk deel van de producten (het privéverbruik van de boer meegeteld) het bedrijf verlaat. De restpost (verschil oogstraming min verbruik buiten de landbouw) is dan het verbruik door het bedrijf zelf. Een te laag geschatte oogstraming resulteert dus steeds in een even te laag berekende aftrekpost verbruik door de landbouw.

verantwoord, worden berekend aan de hand van de gegevens van de landbouwinventarisaties. In 1938 beschikte men nog niet over de bronnen, welke het thans mogelijk maken de waarde van de veeteeltproductie te berekenen. Noodgedwongen heeft men daarom voor dat jaar afzonderlijke - soms omslachtige - calculaties opgezet. Hiertoe moest worden gebruik gemaakt van velerlei bronnen; in een aantal gevallen heeft men zich gebaseerd op schattingen van deskundigen.

De waarde van de productie van tuinbouwproducten werd zowel in 1938 als in 1949 ontleend aan aanvoercijfers van de veilingen. Deze gegevens werden aangevuld met ramingen over de afzet van groenten en fruit buiten de veilingen om en de productie van tuinbouwproducten, welke niet worden geveild. Hierbij wordt gebruik gemaakt van inlichtingen van het Bedrijfschap voor Groenten en Fruit en van het Bedrijfschap voor Sierteeltproducten ^x).

Van de aldus berekende bruto-waarde van de agrarische productie worden vervolgens de door de landbouw verbruikte grond- en hulpstoffen (voevoeder, zaaizaad, kunstmest, etc.) afgetrokken. Dit verbruik wordt in drieën gesplitst, nl. producten uit invoer, producten uit de landbouw zelf en producten uit andere bedrijfsklassen. De calculatie er van geschiedt aan de hand van de Statistiek van In-, Uit- en Doorvoer, uit statistieken van de afzet van landbouwproducten en uit enkele berekeningen voor de industrie.

De bruto-waarde van de productie minus de waarde van de verbruikte grond- en hulpstoffen geeft de door de landbouw toegevoegde waarde aan. Laatstgenoemde groetheid wordt door het C.B.S. ontleend in de volgende posten:

- lonen en salarissen,
- sociale lasten,
- bruto-pachten,
- afschrijvingen,
- overige kosten,
- ondernemersinkomen, rente, reserveringen en winsten.

De totale loonsom verkreeg het C.B.S. zowel in 1938 als in 1949 uit de Ongevallenstatistieken van de Rijksverzekeringsbank en uit de verslagen van de bedrijfsverenigingen, aan welke de uitvoering van de Land- en Tuinbouwongevallenwet 1922 is opgedragen. De sociale lasten worden over de totale loonsom berekend. Voor de specificatie van de resterende posten maakte het C.B.S. zowel voor 1938 als voor 1949 - voor zover het de akkerbouw en de veeteelt aangaat - gebruik van de cijfers van de Landbouwboekhoudtureaux omtrent de bedrijfsuitkomsten. Voor de oorlog werden deze gepubliceerd in de Verslagen en Mededelingen van de Directie van de Landbouw, na de oorlog zijn zij gedurende een viertal jaren verwerkt in de Bedrijfsuitkomstenstatistiek

x) Van een aantal minder belangrijke agrarische producten wordt de bruto-productiewaarde uit andere gegevens berekend dan in bovenstaande alinea's is vermeld.

van het L.E.I. Het C.B.S. rekent de cijfers van de landbouwboekhoudbureaux, welke per ha landbouwgebied zijn berekend, om tot absolute bedragen voor de gehele landbouw door ze te vermenigvuldigen met de oppervlakte bouw- en grasland in ieder der landbouwgebieden en de aldus gevonden bedragen te sommeren. Wat de tuinbouw aangaat heeft het C.B.S. in 1946 en 1947 een zo nauwkeurig mogelijke calculatie opgezet op basis van de kostprijssrapporten van tuinbouwproducten van het L.E.I. Zowel voor 1938 als voor 1949 heeft zij de gegevens van deze calculatie gehanteerd ter specificatie van de bovenvermelde posten. De post ondernemersinkomen, rente, reserveringen en winsten vormt in de na-oorlogse berekeningen een zuivere restpost. Zij wordt gevonden door de overige posten, zodra deze bekend zijn, af te trekken van de toegevoegde waarde. De nauwkeurigheid van deze post wordt bijgevolg bepaald door de mate van nauwkeurigheid, waarmede de overige posten gecalculeerd zijn. In 1938 werd de post ondernemersinkomen, etc. nog op een andere (meer directe) wijze benaderd.

§ 4. Enkele opmerkingen over de berekening voor 1938

Zoals in het voorgaande vermeld, heeft het L.E.I. - met welwillende medewerking van het C.B.S. - de gehele berekening betreffende de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen, zowel voor het jaar 1938 als voor 1949, in details onderzocht. Voor het jaar 1949 - de meest recente berekening, welke door het C.B.S. is uitgevoerd - kunnen waarschijnlijk enkele verfijningen worden aangebracht; voor 1950 en volgende jaren zal hieraan door nauwere samenwerking tussen het C.B.S. en het L.E.I. aandacht worden geschonken. Voor 1938 heeft het L.E.I. onafhankelijk van het C.B.S. een nieuwe berekening opgezet. De uitkomst hiervan geeft aanleiding tot het maken van de volgende aantekeningen ten aanzien van de berekening van het C.B.S.:

a. De gegevens van het C.B.S. laten het toe de verdeling van de toegevoegde waarde te splitsen over de akkerbouw en veeteelt enerzijds en de tuinbouw anderzijds. De uitkomst hiervan is (x mln gld.):

	Akkerbouw en veeteelt	Tuinbouw	Landbouw totaal
Lonen en salarissen	108 .	35 .	143 .
Sociale lasten	5 .	2 .	7 .
Bruto-pachten	146	24	170
Afschrijvingen	30	7	37
Overige kosten	55	33	88
Ondernemersinkomen, rente, reserveringen en winsten	153 .	25 .	178 .
Toegevoegde waarde	497	126	623
Bijdrage tot het nationale inkomen	266 .	62 .	328 .

(Volgens de na-oorlogse opvatting rekent men van de bovenstaande posten de som van lonen en salarissen, sociale lasten en het ondernemersinkomen (incl. rente, reserveringen en winsten) als bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen.)

Conclusie:

Ons onderzoek op het C.B.S. heeft aan het licht gebracht, dat genoemde instelling de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen met de haar ten dienste staande middelen zo nauwkeurig mogelijk tracht te berekenen.

Door onvolledigheid van het beschikbare basismateriaal was het resultaat voor 1938 echter niet geheel nauwkeurig. De restpost ondernemersinkomen, rente, reserveringen en winsten bleek na verificatie te laag te zijn.

De volgende punten zijn hierbij op te merken:

- a. Door de cijfers van de akkerbouw en veeteelt enerzijds en die van de tuinbouw anderzijds van elkaar te splitsen, bleek het ondernemersaandeel voor de landbouw in engere zin relatief reeds in een andere orde van grootte te komen te liggen dan het aandeel van de arbeiders.
- b. Door herberekening van de bruto-productiewaarde - speciaal van de veeteelt - werd de post ondernemersinkomen voor de landbouw in engere zin bovendien hoger.
- c. Een poging om de grootte van het ondernemersinkomen voor de tuinbouw op een meer aannemelijke wijze te benaderen, resulteerde eveneens in een verhoging van deze post.

Tot besluit geven wij nog een vergelijkend overzicht tussen de oorspronkelijke cijfers van het C.B.S. - zoals gepubliceerd in bijlage 6 van het hierboven genoemde Advies van de Sociaal-Economische Raad - en de nieuwe cijfers van het L.E.I.:

Bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen in 1938
(x mln gld.):

	<u>C.B.S.</u>	<u>L.E.I.</u>
Lonen en salarissen (incl. sociale lasten)	150	150
Ondernemersinkomen, rente, reserveringen en winsten	178	242
<hr/>		
Totale bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen	328	392
<hr/>		
In procenten:		
Aandeel van de arbeiders	45,7	38,3
Aandeel van de ondernemers	54,3	61,7
<hr/>		
Totaal	100	100

Naschrift

Tijdens ons onderzoek is gebleken, dat met betrekking tot de berekening van de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen in de komende jaren een nauwere samenwerking tussen het C.B.S. en het L.E.I. zeer gewenst is. Het L.E.I. kan het C.B.S. bijv. op een aantal punten nuttig aanvullend grondmateriaal verstrekken. Beide instellingen hebben besloten om tot deze samenwerking bij het opstellen der berekeningen over te gaan.

's-Gravenhage, 25 Maart 1952.
Samengesteld door:
G. Greidanus, ec.drs

De Directeur,

(Dr J. Horring)

Bijlage

ENKELE DETAILBEREKENINGEN BETREFFENDE DE BIJDRAGE VAN DE
LANDBOUW TOT HET NATIONALE INKOMEN IN 1938

- I. Bruto-waarde van de veeteeltproductie
- II. Renteberekening
- III. Bepaling van het ondernemersinkomen in de tuinbouw

Opmerking: Alle detailberekeningen van het C.B.S. betreffende de bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen in 1938 zijn door het L.E.I. opnieuw opgezet. Slechts die gedeelten echter, waarbij het L.E.I. tot een afwijkend resultaat komt, worden in deze bijlage weergegeven. De berekening van de rente (sub II) en de bepaling van het ondernemersinkomen in de tuinbouw (sub III) zijn geheel voor verantwoordelijkheid van het L.E.I., daar het C.B.S. niet over voldoende gegevens beschikt om deze calculaties te verifiëren.

I. B r u t o - w a a r d e v a n d e v e e t e e l t -
p r o d u c t i e

a. Industrie- en consumptiemelk

Het C.B.S. berekende voor de producentenwaarde van de industriemelk 3.350 mln kg x 6,34 ct. = 212,4 mln gld., doch reduceerde achteraf dit bedrag tot 193,5 mln gld., zodat in feite de geproduceerde hoeveelheid verrekend is tegen een prijs van 5,78 ct. Ons onderzoek heeft uitgewezen, dat deze prijs geenszins te laag is en dat de aan de veehouders werkelijk uitbetaalde prijs eerder nog iets lager geweest is dan iets hoger. Dit stemt geheel overeen met een meer recente berekening van het C.B.S., waarbij men voor de post industriemelk komt op 183,1 mln gld. Wij hebben dit laatste bedrag aangehouden, hetgeen neerkomt op een melkprijs van 5,47 ct.

De producentenwaarde van de consumptiemelk werd door het C.B.S. berekend op 1.252 mln kg x 6,4 ct. = 80,1 mln gld. Ook dit bedrag werd achteraf verlaagd, nl. tot 60,1 mln gld. Dit is een vermindering met 20 mln gld. of 25%, zodat de consumptiemelk in feite gewaardeerd is tegen 6,4 - 1,6 = 4,8 ct.

Volgens ontvangen mededeling van de Coöperatieve Melk Centrale heeft de aan de boeren uitbetaalde melkprijs in het C.M.C.-gebied gedurende het seizoen 1938/39 evenwel 6,291 ct. per kg bedragen. Deze melk kwam grotendeels in consumptie. Ruwweg is het de helft van de in ons land in 1938 geproduceerde consumptiemelk. Nemen wij voor de andere helft, dit betreft dus de consumptiemelk, welke buiten het C.M.C.-gebied door de boeren is afgeleverd, de bovengenoemde prijs van 5,47 ct. aan (wij beschikken niet over betere gegevens), dan komen wij op een gemiddelde prijs voor de consumptiemelk van

$$\frac{6,29 + 5,47}{2} = 5,88 \text{ ct.}$$

Producentenwaarde van de consumptiemelk dus
1.252 mln kg x 5,88 ct. = 73,6 mln gld.

b. Vee en vlees

	C.B.S. x mln gld.	L.E.I. x mln gld.
1. Runderen en kalveren geslacht voor binnenlandse consumptie	73,3	78
2. Varkens voor binnenl. cons.	73,4	85,8
3. Paarden, schapen en geiten voor binnenlandse consumptie	6,1	6,4
4. Huiselachtingen	14,0	30,2
5. Export rundvee	0,1	0,1
6. Varkens geslacht voor export	23,0	23,0
7. Export van paarden	0,9	0,9
8. Schapen geslacht voor export	0,8	0,8
9. Vet van geslacht vee	-	1,-
10. Toeneming veestapel	23,6	31,7
Totaal	215,2	257,9

De bovenvermelde bedragen van het L.E.I. zijn als volgt verkregen:

1. Runderen en kalveren geslacht voor binnenlandse consumptie:

Omschrijving	Eenheid	Runderen	Kalveren			Totaal
			vette	gras	nuchtere	
Antal slachtingen ¹⁾	stuks	353.106	114.627	79.490	554.754	
om.koud gesl.gewicht ¹⁾ incl.niervet, excl. los vet)	kg	260	85	95	25	
Totaal geslacht gewicht ¹⁾	kg	91.807.760	9.746.950	7.551.550	13.868.850	
prijz p.kg gesl.gewicht ²⁾	ct.	71 ³⁾	101 ⁴⁾	56 ⁵⁾	45 ⁶⁾	
waarde	mln gld.	65,2	9,8	4,2	6,2	85,4

Bij deze berekening is uitgegaan van de prijzen, welke vermeld zijn in het Verslag van de Directie van de Landbouw 1938. Deze prijzen zullen waarschijnlijk betrekking hebben op de kwaliteit. Het C.B.S. ging uit van de prijzen van 2e kwaliteit en kwam uit op een totaalbedrag van 76,1 mln gld. Het lijkt ons het meest juist om het gemiddelde van de beide bedragen aan te houden, d.i. $\frac{85,4 + 76,1}{2} = 80,8$ mln gld.

Hiervan moet nog worden afgetrokken voor verzekeringen, winst veehandelaar, marktgeld en vervoerskosten naar de markt 2,8 mln gld. (C.B.S.). De einduitkomst wordt dus $80,8 - 2,8 = 78$ mln gld.

- 1) Onderzoek naar het vetgebruik in Nederland in de perioden 1933-1943 en 1946-1949 (Tijdschrift "Voeding", 15 Febr.1951).
- 2) Verslag Directie van de Landbouw 1938.
- 3) Veemarkt 's Hertogenbosch, Rotterdam, Amsterdam, Zwolle.
- 4) Veemarkt Zwolle, Rotterdam, Purmerend.
- 5) Veemarkt Rotterdam.
- 6) Veemarkt Leeuwarden, Amsterdam, Rotterdam.

2. Varkens geslacht voor binnenlandse consumptie:

Aantal slachtingen ¹⁾	1.156.045
Gem. levend gewicht ¹⁾	140 kg
Prijs per kg levend gewicht	53 ct.
Waarde 1.156.045 x 140 x 0,53 =	<u>85,8 mln gld.</u>

3. Paarden, schapen en geiten geslacht voor binnenlandse consumptie:

(i) Paarden:

Aantal slachtingen voor binnenland ¹⁾	27.736
hiervoor ingevoerd	6.600
paarden afkomstig buiten de landbouw	3.000
	<u>9.600</u>
Aantal slachtingen van binnenlandse landbouwpaarden	18.136
Gem. koud geslacht gewicht per stuk ¹⁾	<u>330 kg</u>
Totaal geslacht gewicht	5.984.880 kg
Prijs per kg geslacht gewicht ²⁾	<u>53 ct.</u>
Waarde in mln gld.	3,2

(ii) Schapen:

Aantal slachtingen voor binnenland ¹⁾	204.500
Gem. koud geslacht gewicht incl. niervet, excl. los vet ¹⁾	<u>30 kg</u>
Totaal geslacht gewicht	6.135.000 kg
Huisslachting	7483 st.
Gem. koud geslacht gewicht incl. niervet, excl. los vet ¹⁾	36 kg
Totaal geslacht gewicht	<u>269.388 kg</u>
Prijs per kg geslacht gewicht ³⁾	<u>6.404.388 kg</u> <u>48 ct.</u>
Waarde in mln gld.	<u>3,1</u>

(iii) Geiten:

Totaal geslacht gewicht ⁴⁾	279.000 kg
Prijs per kg geslacht gewicht ⁵⁾	<u>48 ct.</u>
Waarde in mln gld.	<u>0,1</u>
Totaal in mln gld.	<u>6,4</u>

¹⁾ Zie noot 1 van de berekening "Runderen, enz."

²⁾ Veemarkt Rotterdam.

³⁾ Veemarkt Rotterdam en Leeuwarden.

⁴⁾ Ontleend aan het Rapport van de zgn. Vetcommissie (tabel 6).

⁵⁾ Aangehouden prijs schapenvlees.

4. Huisslachtingen:

Aantal slachtingen ¹⁾	288.060
Gem.koud geslacht gewicht ¹⁾	<u>175 kg</u>
Totaal geslacht gewicht	50.400,000 kg
Prijs per kg geslacht gewicht ²⁾	<u>60 ct.</u>
Totale waarde (in mln gld.)	<u>30,2</u>

1) Zie noot 1 van de berekening "Runderen, enz."

2) Prijs vette varkens 63 ct.; in verband met een mindere kwaliteit van huisslachting varkens aangenomen 60 ct. per kg geslacht gewicht.

5, 6, 7 en 8. Export rundvee; varkens geslacht voor export; export paarden; schapen geslacht voor export:

De desbetreffende bedragen zijn na verificatie ongewijzigd van het C.B.S. overgenomen.

9. Vet van geslacht vee:

De producentenwaarde van al het vet van geslacht vee (los vet plus niervet) bedroeg in 1938 2,8 mln gld. (C.B.S.). Daar het niervet van alle vee en het varkensvet reeds in het voorgaande verrekend zijn, hebben wij deze post teruggebracht tot rond 1 mln gld.

10. Toeneming van de veestapel:

De toeneming van de veestapel is berekend door uit te gaan voor wat betreft de runderen, paarden, schapen en hoenders van de Inventarisatie Mei 1938 en Mei 1939, voor wat betreft de varkens van de telling Februari 1938 en Februari 1939. De mutaties zijn gewaardeerd tegen de prijzen, ontleend aan de marktnoteringen volgens het Verslag over de Landbouw in Nederland over 1938. (N.B. In enkele gevallen werd een correctie aangebracht.)

Omschrijving	1938		1939		Verschil	Levend gewicht (in kg)		guldens per stuk	-	+
						per stuk	total			
<u>Rundvee:</u>										
Vri. jongvee, jonger dan 1 jaar	456.174	444.496	-	11.678	90	10 1	1,0	1,0		
Mnl. " " " "	100.608	75.245	-	25.363	175	0,541	4,4	6,9		
Drachtig en gult 1 jaar en ouder	517.456	550.383	+	32.927	215	0,541		13,5		
Melk- en kalfkoeien 1 x gekalfd	280.555	325.676	+	45.121	300	0,541	1,6	1,4		
" " " " 2 x " "	266.423	271.020	+	4.597	300					
" " " " 3 x " "	276.379	271.039	-	5.340	300					
" " " " ouder	679.649	698.546	+	18.897	300			5,7		
Stieren, 1 jaar en ouder	37.730	38.383	+	653	315			0,2		
Mestkalveren	23.775	25.081	+	1.306	60			0,1		
Mestvee	124.704	117.445	-	7.259	200		1,5			
<u>Varkens:</u>										
Biggen, jonger dan 6 weken	250.444	281.560	+	31.116	35	1.375.955	10 1	0,3		
Varkens van 6 weken tot 60 kg	488.182	527.495	+	39.313	80	4.145.280	0,541	0,7		
" " van 60 kg tot 100 kg	249.745	301.551	+	51.816	140	6.248.900	0,541	2,2		
" " boven 100 kg	158.328	242.963	+	44.635			0,54	3,4		
Pokzeugen	151.697	153.484	+	1.787	76		76	0,1		
Dekrijpe beren	4.585	4.773	+	188	85		85	0,0		
<u>Paarden:</u>										
Veulens	25.838	28.432	+	2.594	136		136	0,4		
Anderc paarden beneden 3 jaar	48.707	53.381	+	4.674	200		200	0,9		
Paarden, 3 jaar en ouder	237.031	240.339	+	3.308	340		340	1,1		
<u>Schapen:</u>										
Lemmeren	332.224	351.286	+	19.062	15,40		15,40	0,3		
Fokkoeien	239.932	248.589	+	8.657	27,80		27,80	0,2		
Fokrammen	6.172	6.008	-	164	23,80		23,80	0,2		
Anderc schapen	75.923	83.618	+	7.695	26,90		26,90	0,2		
<u>Hoenders:</u>										
Kuikens	16.197.917	18.000.678	+	1.802.761	0,50		0,50	1,0		
Oudere hoenders	13.447.899	14.692.826	+	1.244.927	1,25		1,25	1,6		

1 3 1

1) In gld. per kg levend gewicht.

Totaalverschil 31,7 mln gld.

o. Eieren	
Productie 1938	135,3 mln kg ¹⁾
Prijs per 100 kg	f. 60,60 ²⁾
Totale waarde	81,99 mln gld.

1) Schatting C.B.S.

2) Jaarverslag Coöp. Roermondse Eiermijn, 1938.

Resultaat:

De bruto-waarde van de veeteeltproductie bedroeg in 1938 volgens:

	C.B.S. x mln gld.	L.E.I. x mln gld.
Industriemelk	193,5	183,1
Consumptiemelk	60,1	73,6
Vee en vlees	215,2	257,9
Eieren	76,1	82,0
Overige posten	38,1	38,1
Totaal	583,0	634,7

II. Berekening van de rente van levende en dode inventaris

a. Akkerbouw en veeteelt

Waarde van de veestapel in 1938¹⁾

	Inventarisatie Mei 1938		x mln gld.
Rundvee:			
vrouwelijk jongvee, jonger dan 1 jaar:	456174 stuks	à f. 90,- =	41,1
mannelijk " " " 1 jaar:	100608 "	à f. 175,- =	17,6
dr. en gust " 1 jaar en ouder :	517456 "	à f. 215,- =	111,3
melk- en kalfkoeien 1 x gekalfd :	280555 "	} à f. 300,- =	450,9
" " " 2 x " :	266423 "		
" " " 3 x " :	276379 "		
" " " ouder :	679649 "		
stieren, 1 jaar en ouder :	37730 "	à f. 200,- =	7,5
mestkalveren :	23775 "	à f. 60,- =	1,4
mestvee :	124704 "	à f. 200,- =	24,9
Varkens:			
biggen beneden 6 weken :	377359 "	à f. 8,- =	3,0
varkens van 6 weken tot 60 kg :	584470 "	à f. 30,- =	17,5
" " 60 kg " 100 kg :	203355 "	à f. 45,- =	9,2
" " boven 100 kg :	184708 "	à f. 76,- =	14,0
fokzeugen :	182969 "	à f. 76,- =	13,9
dekrijpe beren :	4922 "	à f. 85,- =	0,4
Paarden:			
veulens :	25838 "	à f. 136,- =	3,5
andere paarden beneden 3 jaar :	48707 "	à f. 200,- =	9,7
paarden 3 jaar en ouder :	237031 "	à f. 340,- =	80,6
Schapen:			
lammeren :	322224 "	à f. 15,40 =	5,0
fokooien :	239932 "	à f. 27,80 =	6,7
fokrammen :	6172 "	à f. 29,80 =	0,2
andere schapen :	75923 "	à f. 26,80 =	2,0
Hoenders:			
kuikens (tot 6 weken) :	16197917 "	à f. 0,50 ²⁾ =	8,1
oudere hoenders :	13447899 "	à f. 1,25 ³⁾ =	16,8

845,3

1) Prijzen ontleend aan marktgegevens Verslag o.d. Landbouw 1938.

2) Geschat.

3) Ontleend aan de "Boerderij", 1939.

Waarde dode inventaris

Op grond van gegevens betreffende de werktuigeninventaris (eigen gegevens van het L.E.I.) menen wij de waarde van de dode inventaris op akkerbouwbedrijven in 1938 op rond f.200,- per ha te kunnen stellen en in de weidegebieden op rond f.100,- per ha grasland.

	Waarde dode inventaris per ha	Oppervlakte bouwland resp. grasland	Totale waarde dode inventaris
Akkerbouwbedrijven	f.200,-	929.894 ha	186,0 mln gld.
Weidegebieden	" 100,-	1.336.459 "	133,6 " "
Totaal			319,6 mln gld.

Dit bedrag geeft de nieuwwaarde aan voor 1938 op basis van de tegenwoordige uitrusting; daarom reduceren wij het met 45%.

	x mln gld.
Totale waarde van de veestapel in 1938	845,3
Totale waarde van de dode inventaris in 1938 (55% van 319,6 mln gld.)	<u>175,8</u>
	1021,1
Rente hiervan à 3%	<u>31,0</u>

b. Tuinbouw

Volgens een recente berekening van het L.E.I. is de totale waarde van de duurzame productiemiddelen in de tuinbouw in 1948/49 globaal te stellen op 608,4 mln gld. Op grond hiervan menen wij de waarde voor 1938 te kunnen stellen op 608,4 : 2,75 = 221,2 mln gld. De rente hiervan à 3% bedraagt rond 7 mln gld.

III. Berekening van het ondernemersinkomen in de tuinbouw

In het onderstaande is het ondernemersinkomen in de tuinbouw in 1938 in tegenstelling tot de berekening van het C.B.S. voor 1938 berekend als restpost. Bijgevolg is de methode toegepast, welke het C.B.S. na de oorlog bij alle berekeningen betreffende het nationale inkomen heeft toegepast.

Hiertoe is de bruto-productiewaarde verminderd met de volgende posten;

- (a) verbruikte grond- en hulpstoffen, (b) lonen en salarissen,
- (c) sociale lasten, (d) bruto-pacht, (e) afschrijvingen en
- (f) overige kosten. De posten sub b, c, d en e zijn zonder meer overgenomen van het C.B.S., omdat de desbetreffende cijfers voor ons doel voldoende nauwkeurig zijn. De posten (a) en (f) - de verbruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten - zijn gesteld op 1/3 van de resp. bedragen in 1949. Deze methode is gevolgd om de beide volgende redenen;
- (i) de post overige kosten in de berekening van het C.B.S. voor 1938 is een zeer onnauwkeurige restpost;
- (ii) indien men terugreket t.o.v. 1949, dient men de verbruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten samen te voegen, omdat deze posten tezamen in 1949 en 1938 wel gelijkwaardig zijn, doch ieder voor zich niet.

1949

x mln gld.

Verbruikte grond- en hulpstoffen

70

Overige kosten

37

107

Voor 1938 gedeeld door 3 maakt 36

1938

x mln gld.

Bruto-productiewaarde

141

Lonen en salarissen

35

Sociale lasten

2

Bruto-pacht

24

Afschrijvingen

7

Verbruikte grond- en hulp-

stoffen plus overige kosten 36

104

Ondernemersinkomen incl. rente

37

Rente van de inventaris (zie hierboven sub IV)

7

Ondernemersinkomen excl. rente

30